

Hur skapar tro fred?

Leymah Gbowee är 17 år när inbördeskriget bryter ut i Liberia 1989. Rebellgrupper plundrar, våldtar och skövlar landet i kampen om makt och naturresurser. 250 000 människor dödas och över en miljon tvingas fly från sina hem.

Leymah studerar socialt arbete och blir volontär inom den lutherska kyrkans projekt Trauma Healing and Reconciliation Program. Hon ägnar sig alltmer åt fredsarbete och är med och grundar den liberianska delen av WIPNET, Women in Peacebuilding. Det är på deras kontor en natt 2002 som hon har en dröm som förändrar allt.

Jag visste inte var jag var. Allt var mörkt. Jag såg inget ansikte, men jag hörde en röst som talade till mig – befällde mig: "Samla kvinnorna och be för fred".

Leymahs dröm blir starten för Christian Women's Peace Initiative, som samlar kvinnor för att be för fred och försoning. Hon lyckas överbrygga motsättningarna mellan kristna och muslimska kvinnor så att de gemensamt visar sin avsky för kriget och kräver att krigsherrarna samlas till

” Kan kulan skilja en kristen från en muslim?”

Leymah Gbowee

fredsförhandlingar. Kvinnorna ber, sjunger, sittstrejkar och reser till de vacklande fredssamtalen i Ghana där de bokstavligen stänger in männen i förhandlingsrummet tills ett fredsavtal är påskrivet.

I krigsskildringar är kvinnor oftast i bakgrunden, säger Leymah. De syns när de flyr och begråter sina döda barn. Bilderna av dem som offer är det som säljer. Hennes egen historia är en berättelse om kvinnor som får nog av krig och umbäranden. En berättelse om kvinnor som enas och säger ifrån. Det är en berättelse om hur tron kan bygga broar, och ge vanliga kvinnor makten att bygga fred.

ULRICA HANSSON, Svenska kyrkan

Texten bygger på boken *Mighty be our Powers* av Leymah Gbowee och Carol Mithers.

Från bittra fiender till bröder i fred

❖❖❖ För trettio år sedan ledde pastor James Wuye och imam Muhammad Ashafa varsin väpnad milis i norra Nigeria. I dag driver de Inter-faith Mediation Center som skickar ut interreligiösa team för att medla i konflikter i regionen. Båda säger att det som fått dem att ändra riktning är deras tro. James berättar:

– Vändpunkten för mig var när en pastor sa: Du kan inte predika Kristus med hat – Kristus är kärlek. Du måste förlåta.

Se filmen om Muhammad och James på youtube:
<http://www.youtube.com/watch?v=kFh85K4NFv0>

Bygg den värld du vill ha

Icke våldskommuniteten Fikonträdet är en gemenskap öppen för alla som är i behov av den. Genom att ge en fristad till papperslösa och med ickevåldsmetoder kämpa för en värld utan vapen bygger de fred lokalt. Medlemmarna bor på olika platser, men delar gemenskap, tro och visioner om att med ickevåldsmetoder bygga en bättre värld.

En aktivitet som Lisa Gerenmark engagerat sig i är att fira mässa inne på en vapenfabrik i Mölndal. För att kunna göra det var Lisa och de andra deltagarna beredda att bryta sig in på fabriksområdet, men efter dialog valde företaget att öppna och välkomna dem. Inne på området var Lisa med och delade bröd och vin och planterade fikonsträd och vinbärsbuskar.

–I stället för att protestera mot allt vi tycker är dåligt tar vi själva ansvar att bygga den värld vi vill ha, en värld utan vapen, berättar Lisa. Under mässan började vi förvandlingen av krigsfabriken till en trädgård, något som ger liv istället för död.

Kommuniteten är ekumenisk och öppen för människor av alla religioner eller utan religion.

– För många av oss är tron en stor anledning till varför vi gör det vi gör, så även för mig. Tron är min drivkraft.

ANNA REHNBERG, Svenska Kyrkans Unga

DISKUTERA

- ❖ Hur ser du på civil olydnad? Kan det vara rätt att bryta mot lagar av moraliska skäl? Om ja, i så fall när och hur?
- ❖ Till vem har vi vår främsta lojalitet? Jesus eller staten? Finns det någon skillnad eller lojalitetskonflikt? Vad gör vi då?
- ❖ Vad innebär det att vara medborgare i Guds rike?
- ❖ Kan kärleksfull olydnad mot lagar vara lydnad mot Gud?

Frågorna kommer från boken Jesus och ickevåld, 2006.

Lisa (till vänster) planterar träd under mässan.

❖ ❖ ❖ Fikonträdet startades år 2000 av Annika Spalde som är fredsaktivist och diakon i Svenska kyrkan. Tanken var att i Hammarkullen, Göteborg forma en gemenskap i Jona House- och Catholic Worker-rörelsernas anda.

Prästerna möter imamerna

Sedan den 11 september 2007 har interreligiösa fotbollsmatcher anordnats i Göteborg för att visa på goda relationer mellan kristna och muslimer – präster och imamer.

Arrangemangen har blivit välbesökta folkfester där det förutom fotboll bjudits på mat och musik. Oavsett matchresultaten blir alla vinnare genom de kontakter som skapas.

Prästerna och imamerna har också spelat i samma lag när de åkt till England och Tyskland för att där delta i interreligiösa fotbollsturneringar.

Genom fotbollen möts de religiösa företrädarna i ett evenemang där religionsdialog kan uttryckas genom enkelhet, humor och glädje. De vardagliga mötena för att skapa förtroende och kontakter är en viktig fredsbyggande faktor i samhället.

Många lokala krafter i Göteborg samarbetar kring Fotboll för fred, bland annat från det interreligiösa rådet/centret och Kristna freds rörelsen.

Helig fred | Frågor och svar

Kan man lösa religiösa krig?

Det finns en utbredd uppfattning att religion skapar krig. Isak Svensson, forskare vid Uppsala universitet, är kritisk till det och lyfter i sin nya studie fram exempel på hur konflikter med en religiös dimension har lösts.

Studien beskriver olika fall där man genom förhandling, kompromisser och avtal har lyckats få slut på väpnade konflikter där religion har bidragit till motsättningarna. En lösning har varit att tillåta religiösa partier och därmed ge dessa grupperingar möjlighet att strida politiskt istället för med vapen. Andra lösningar har varit att ge ökad självständighet till ett visst område.

Isak Svensson visar också att religionens roll i konflikter ofta är komplicerad. Det är endast ett fåtal konflikter som enbart handlar om religion, oftast är det fler faktorer som bidrar till motsättningarna. Det är vanligt att religion används som ett sätt att mobilisera folk för en viss sida i konflikten. Det finns också exempel på när religion har skapat fred, till exempel genom att religiösa ledare har agerat medlare i konflikter.

Hur kan vi se till att religion skapar fred i stället för krig? Enligt Isak Svensson spelar religionsdialog en viktig roll, både i förebyggande syfte och för att skapa metoder för medling i religiösa konflikter. Att sprida information om att religiösa konflikter faktiskt går att lösa är också viktigt.

Isak Svensson är docent vid institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet och har skrivit boken *Ending Holy Wars: Religion and Conflict Resolution in Civil Wars*, 2013.

Källor: Uppsala Conflict Data Projects (UCDP) ucdp.uu.se och *Ending Holy Wars*

37

väpnade konflikter pågår i världen.

Hur går det för freden?

Det totala antalet väpnade konflikter i världen har minskat om man ser till perioden efter kalla kriget fram till i dag. 2011 pågick 37 väpnade konflikter. Majoriteten sker inom stater och mellan folk som tillhör samma religion. Begreppet "väpnad konflikt" definieras av forskarna som en konflikt som kräver minst 25 dödsoffer per år och där minst en av parterna är en stat.

Vad är grejen med ickevåld?

Den kristna kyrkan har präglats av flyktingskapets erfarenheter. Jesus var själv flyktning och växte upp i ett ockuperat land.

Ickevåld är att agera med fredliga medel mot våld och förtryck för att utmana makten. Jesus är en viktig förebild och profeten Mika skriver: "Folken ska inte lyfta svärd mot varandra och aldrig mer övas för krig".

Fredlig kamp är effektivare än väpnad sådan visar forskarna Erica Chenoweth och Maria Stephan (*Why Civil Resistance Works*, 2008). De kom fram till att 53 procent av ickevåldsrörelserna uppnår sina mål jämfört med bara 26 procent av de väpnade rörelserna. De visar också att regimskiften som kommit till stånd genom ickevåldsmetoder oftare leder till demokrati, utveckling och hållbar fred.

Det finns många exempel på att fredliga, folkliga protester har förändrat historien: Polen 1980, Bolivia 1982, Filippinerna 1986, Berlinmuren 1989, Madagaskar 2002, Ukraina 2004, Tunisien 2011...

1 av 37
väpnade konflikter är mellan stater.

Källa: UCDP 2011

9

Fredsobservatörer från Kristna Fredsrörelsen (SweFOR) tillsammans med Cocomopocas ordförande Américo Mosquera.

Foto: Rebecka Jalvemyr

”Närvaron är livsviktig i Colombia”

Hur verkar man för helig fred i en region som präglas av våld och konflikt? I den konfliktdrabbade Chocóprovinsen i Colombia jobbar man för fred genom att människor går bredvid andra människor.

– Mänskliga rättigheter är inte skyddade här. Området invaderas av multinationella företag som vill åt naturresurserna, utan någon som helst respekt för civilbefolkningen.

Det säger Sterlin Londoño Palacios, kyrklig ledare inom den afrocolombianska församlingen i Chocó, och sedan länge engagerad i frågor om markrättigheter. Fader Sterlin gästade Sverige under Kyrkornas globala vecka 2009 som då hade rubriken ”Skapelsefred - Rättvisa resurser” och fokuserade på konfliktmineraler. Då besökte han kyrkor och församlingar för att uppmärksamma problemen med gruvdriften i Chocó.

Sedan den storskaliga gruvindustrin började exploatera området har civilbefolkningens levnadsvillkor försämrats, och tusentals människor har lämnat Chocó. Regnskogen huggs ner och miljön förstörs av grävskopor och miljögifter. Beväpnade vakter skyddar gruvföretagen och trakasserar civilbefolkningen, som till cirka 70 procent utgörs av afrocolombianer. Traditionellt har dessa ägt marken och naturtillgångarna gemensamt. Detta innebär att afrocolombianerna måste ge sitt tillstånd för utvinning på deras mark,

vilket skapar konflikter mellan dem och myndigheterna som står på gruvnäringens sida.

Helig fred handlar om mycket mer än bara avsaknaden av väpnat våld. Det innebär också att människor får sina rättigheter tillgodosedda, och kan leva i trygghet och värdighet. Organisationen Cocomopoca arbetar med att bevaka och stärka afrocolombianernas rättigheter, framförallt till sin mark men också deras kulturella, sociala, ekonomiska och politiska rättigheter.

Arbetet för helig fred och mänskliga rättigheter utsätter Cocomopocas ledare för hot och kränkningar. För att kunna genomföra sin verksamhet får de stöd av både Svenska kyrkan och Kristna fredsrelsen. Genom samarbetet med Svenska kyrkan stärks den egna organisationen, och därmed möjligheten att arbeta mot diskriminering. Kristna fredsrelsens fredsobservatörer följer med personer i Cocomopocas styrelse, finns i byarna i området och synliggör Cocomopocas arbete och situation.

– Närvaron av Kristna fredsrelsen och andra internationella organisationer har synliggjort den systematiska frånvaron av mänskliga rättigheter, säger Sterlin.

Han menar att den internationella närvaron är nödvändig för att organisationer som Cocomopoca ska kunna fortsätta sin kamp för civilbefolkningens rättigheter.

ULRICA HANSSON, Svenska kyrkan

Helig fred

När den uppståndne Kristus uppenbarar sig för sina lärjungar är hans första ord: "Frid åt er alla" (Joh 21:19). Jesu lärjungar som har samlats bakom reglade dörrar av rädsla för förföljelse fylls av häpnad. Det som överraskar dem mest är inte att Jesus kommer in i rummet trots att dörrarna är låsta, utan att Jesus förmår övervinna lärjungarnas rädsla.

Från och med nu kommer lärjungarna att känna igen sin Herre i den frid han ger, en frid som skingrar ångest och rädsla. På pingstdagen förstår lärjungarna att denna frid är en frukt av den Heliga Anden. När Paulus beskriver Andens frukter talar han om tålmod, kärlek, vänlighet, ödmjukhet, glädje och frid (jfr Gal 5: 22-23). Han beskriver därmed en andlig grundstämning. Att ha tagit emot Kristi frid, att leva i hans Ande, innebär att se världen så som Gud ser den: förlåtande, hoppingivande, engagerad för det goda.

Guds Ande ger lärjungarna kraft och mod att bygga gemenskap. Så åstadkommer den motsatsen till splittring, hat och våld. Därför har Paulus ingen förståelse för att kristna ens kan föra rättegångar mot varandra (1 Kor 6: 1ff). För honom är det bättre att bli offer för orättvisa än att själv handla orättvist. Det är bättre att bli utsatt för våld än att själv vara våldsam. Den som har tagit emot Kristi ande, fridens ande, ska inte falla för frestelsen att lösa konflikter med tvång eller våld.

Den går som en röd tråd genom den kristna andliga traditionen – övertygelsen att bara det som leder till frid kan vara kännetecknen på Guds närvaro. Om Gud är frid då ska man söka sig dit där Gud är.

Ofta är fred inte mycket mer än frånvaro av krig. Men för den troende är fred det tillstånd som Guds frid vill upprätta mellan människor. Det är det som gör freden helig.

PHILIP GEISTER
Jesuitpräst, rektor vid Newmaninstitutet i Uppsala

”Jesus visade vägen. Fred är vägen till fred. Fred som sådd förutsätter alltid icke-våld om fred som skörd ska vara en realistisk förväntan. Vågar vi följa Jesus så är också visionen realistisk. Den är möjlighetens väg som ligger närvarande i varje ögonblick och väntar på att bli vårt val. Tiden är inne!”

K G HAMMAR

Före detta ärkebiskop

Citat från boken *Fred är vägen till fred* som ges ut av Sveriges kristna råd med lansering 21 september 2013.